

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบของการสื่อสารและการยอมรับบทบาทของสตรีมุสลิมในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามบ้านสุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีรายละเอียดด้านระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ขั้นตอนในการทำวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. กลุ่มเป้าหมาย
5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสตรีมุสลิมกับการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม ซึ่งสามารถได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของกลุ่มตัวอย่าง อันจะส่งผลให้การศึกษานี้มีความสมบูรณ์ในด้านข้อมูลเนื้อหาและการวิเคราะห์มากขึ้น

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดปรากฏการณ์นิยมมาใช้ โดยแนวคิดนี้มองว่ามนุษย์สร้างระบบความรู้ที่เป็นส่วนตัวขึ้นมา จากนั้นมนุษย์ก็มีระบบคิด วิचारณญาณ โลกทัศน์ ค่านิยม อุดมการณ์ ที่เป็นส่วนเฉพาะของตน พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากวิธีการที่มนุษย์ให้ความหมายแก่โลก ดังนั้น นักปรากฏการณ์นิยมจึงให้ความสำคัญแก่ข้อมูลที่เป็นความรู้สึกนึกคิดและคุณค่าของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายที่มนุษย์ให้ต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว (สุภางค์ จันทวานิช, 2540)

ขั้นตอนในการทำวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการทำวิจัยดังนี้

1. ติดต่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและการประสานงานในการลงพื้นที่วิจัยจากสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา เพื่อเตรียมการก่อนลงสนามเก็บข้อมูลและเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. แนะนำตัวกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้น และบอกวัตถุประสงค์การวิจัย นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมและสะดวกในการสัมภาษณ์
4. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มเป้าหมายและทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้ภาษามลายูท้องถิ่น ผสมผสานกับภาษาไทยกลาง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ให้มากที่สุด
5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรูปเล่มต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นช่วยในการวิจัยภาคสนามต่อไป
2. การสังเกต (observation) สังเกตบริบทของการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม พฤติกรรม การแสดงออกสีหน้าท่าทางและสถานภาพความเป็นอยู่ ของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์บทบาทของสตรีมุสลิมกับการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม
3. การสัมภาษณ์ (interview) กลุ่มเป้าหมายการวิจัยใช้วิธีการผสมผสาน ดังนี้
  - 3.1 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) กับกลุ่มเป้าหมาย พูดคุยตามจังหวะและโอกาสที่เหมาะสม โดยใช้ควบคู่กับการสังเกต
  - 3.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) กับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อต้องการให้ได้ข้อมูลที่ตรงที่สุดของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีทะลอมกล่อมเกล่า (probe) ผสมผสานด้วย เช่น การใช้เทคนิค การสวมบทบาท (role taking) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนี้ใช้ควบคู่กับการสังเกต

กลุ่มเป้าหมาย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในบทบาทของสตรีมุสลิมกับการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้วิธี *criterion sampling* ซึ่งเป็นเทคนิคการเลือกตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยสามารถกำหนดเกณฑ์ในการเลือกได้เอง โดยการเลือกนั้นผู้วิจัยพิจารณาจากปัญหาในการวิจัยและรูปแบบการวิจัยว่า ผู้ใดสามารถให้ข้อมูลได้ตรงและครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารและสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามบ้านสุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มุ่งศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านบทบาทของสตรีมุสลิมกับการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม และด้านรูปแบบการสื่อสารในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม โดยในการศึกษาด้านนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 14 คน ประกอบด้วย ประธานสหกรณ์ออมทรัพย์ กรรมการบริหาร และสมาชิกสหกรณ์ทั่วไป

2. สมาชิกทั่วไปในสังคมมุสลิมบ้านสุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางธรรมชาติ ผู้นำฝ่ายปกครอง และบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านการยอมรับบทบาทของสตรีด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม โดยในการศึกษาด้านนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 12 คน

3. เจ้าหน้าที่จากสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 1 คน ซึ่งรับผิดชอบโครงการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านการยอมรับบทบาทของสตรีด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม และปัจจัยที่เอื้อต่อการยอมรับดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การบันทึกภาคสนามจำเป็นต้องระบุรายละเอียดต่างๆ ที่นักวิจัยได้รับรู้จากการสัมภาษณ์ จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือช่วยในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวผู้วิจัย ซึ่งนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุด เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการใช้คนสัมผัสกับคนโดยตรง (สุภางค์ จันทวานิช, 2540)
2. เทปบันทึกเสียง

3. กล้องถ่ายรูป
4. แบบบันทึกภาคสนาม (note taking)
5. แนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแหล่งที่ได้มาของข้อมูลด้านบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการ ผู้วิจัยซักถามข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายหลายคน มีทั้งผู้ที่เป็นคณะกรรมการบริหารและผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ นอกจากนี้ในประเด็นระดับการยอมรับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับ ผู้วิจัยสอบถามข้อมูลกับสมาชิกสหกรณ์และสมาชิกทั่วไปในสังคมหลายคน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล(methodological triangulation) เป็นการใช่วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี กล่าวคือ ใช้วิธีการสังเกตควบคู่การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งการใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก ตลอดจนศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงมากที่สุด เช่น ในประเด็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตบริบทการบริหารจัดการสหกรณ์อ้อมทรัพย์อิสลาม พฤติกรรม การแสดงออกสีหน้าท่าทาง และสถานภาพความเป็นอยู่ ของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบกันด้วย

นอกจากนี้ในประเด็นระดับการยอมรับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ สัมภาษณ์เจาะลึก และสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกสีหน้าท่าทาง และสถานภาพ ของผู้ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผล โดยวิธีการ

จำแนกประเภทของข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และการตีความเพื่อสร้างข้อสรุป โดยมีกรอบการวิเคราะห์ ดังนี้

- ใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- ใช้ภาพรวมของปรากฏการณ์ (holistic)
- ใช้บริบทของปรากฏการณ์
- ใช้ทัศนะของคนใน (emic) มาอธิบายปรากฏการณ์

โดยนำเสนอรายงานในรูปของการพรรณาน้ำเนื้อหาลึกซึ้งอย่างเข้มข้น(thick description) โดยแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามบ้านสุโขทัย
2. รูปแบบการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามที่สตรีมุสลิมเป็นผู้บริหาร
3. ระดับการยอมรับบทบาทของสตรีมุสลิมด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามของสมาชิกในสังคมมุสลิมกลุ่มต่างๆ
4. ปัจจัยที่มีผลทำให้สมาชิกในสังคมมุสลิมยอมรับบทบาทของสตรีมุสลิมในการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลาม